
Administrar, defensar i reivindicar. Els recursos al rei de l'Ajuntament de Barcelona, 1714-1788

Marina López Guallar*

El 1714, Felip V va dividir el territori fins aleshores propi de la ciutat de Barcelona al seu Pla entre nou municipis de nova creació, va dissoldre l'òrgan del govern urbà, en va confiscar el patrimoni i va voler degradar la ciutat a la condició de simple capital d'un dels vuit corregiments en què es va dividir Catalunya, tot i que va continuar sent la seu de les noves autoritats del Principat. El disseny repressiu no va variar en tot el segle, però calgué afegir-hi alguna iniciativa constructiva per tirar endavant. L'Ajuntament de Barcelona que substituï el Consell de Cent el 1718 fou tot seguit estimulat pel capità general del Principat, marquès de Castel-Rodrigo, a demanar la vènia al monarca per poder adreçar-s'hi directament. Després del primer recurs enviat al rei el 1719 amb aquest motiu, i fins el 1788, en trobem uns dos-cents, adreçats a Felip V, Ferran VI i Carles III, que serviren per recuperar capacitat de negociació amb el govern de la monarquia.

El règim polític borbònic ha estat vist tradicionalment com una “monarquia absoluta” a imitació de la francesa de Lluís XIV, però els corrents historiogràfics moderns subratllen que a l'Europa del segle XVIII van perviure molts dels trets de l'antiga monarquia jurisdiccional. A aquest ordre anterior, que conviu amb les innovacions administratives del Setcents no sense polèmica, pertanyen els recursos al rei, és a dir la possibilitat d'apel·lar directament al sobirà com a jutge suprem, concedida als súbdits en cas de vulneració de llurs drets.

Tots els memorials estudiats comencen amb el reconeixement de la pertinença al Regne d'Espanya i l'acceptació de la condició provincial, un tràmit necessari per anar demanant els mateixos drets que la resta de les ciutats espanyoles. Fet aquest pas, hi havia moltes reclamacions peremptòries: no sols el disseny de la Nova Planta era ple de defectes, sinó que els caps militars no respectaven la legislació reial que havia conformat el consistori municipal i en algun moment arribaren a dictar decrets sense comptar

---

* Marina López Guallar és llicenciada en Història General per la Universitat de Barcelona (1969). Professora d'ensenyament secundari (1972-2006), ha treballat simultàniament com a investigadora especialitzada en la política municipal barcelonina dels segles XVIII-XIX. Ha estat comissària de l'exposició *Cerdà i Barcelona. La primera metròpoli, 1853-1897* (MUHBA, 2010) i és assessora de l'exposició sobre la història contemporània de Barcelona oberta a la secció Oliva Artés del MUHBA. Entre les seves publicacions recents més relacionades amb la ponència figuren: *L'absolutisme i la dinàmica política local* (BQH, 2002); *El procés de definició de l'Ajuntament de Barcelona, 1714-1736* (2005); *L'Ajuntament del segle borbònic (1714-1808)* (2007); *L'expropiació per raó d'utilitat pública a Barcelona, 1772-1858. Aplicació, evolució dels procediments i tipus d'escriptures* (EHDAP, 2011); *Plànols d'alineació de carrer, 1772-1860* (2014) i *Plànols municipals d'alineació. Barcelona en el context europeu, segles XVIII-XIX* (TSCG, 2014).

amb el monarca ni respectar-ne les regalies. La dotació econòmica fou un objecte especialment freqüent dels recursos al monarca: escassa, com tantes vegades s'ha dit, era també incompleta, ja que ignorava despeses obligades, i fins el 1750 –amb les guerres de conquesta com a prioritat de la Hisenda Reial– no es va abonar mai sencera ni amb puntualitat. Així, la Corona va contreure amb el municipi de Barcelona un deute enorme que planà sobre l'administració durant la segona meitat del segle.

Els canvis més importants arribaren amb l'exercici del marquès de la Ensenada com a secretari d'Estat i d'Hisenda, que el 1745 ordenà satisfer la dotació amb els ingressos del cadastre que pagava la ciutat, continuaren amb el govern efectiu del marquès de la Mina com a capità general a partir de 1748 i culminaren amb la iniciativa conjunta d'ambdues autoritats, que instaren l'Ajuntament a cursar al rei tots els recursos que les necessitats del consistori i dels veïns poguessin justificar. Com a efecte d'aquest estímul, se n'enviaren un mateix dia, el 12 de juliol de 1749, fins a nou, que constitueixen el més complet retrat del disseny polític del consistori municipal de Barcelona durant el segle borbònic.